

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1086

Vragen van de leden **Van Raak** (SP), **Schouw** (D66), **Segers** (ChristenUnie) en **Klein** (50Plus) aan de Ministers van Defensie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *de uitzending van Nieuwsuur betreffende het satellietcomplex in Burum* (ingezonden 14 januari 2014).

Antwoord van Minister **Hennis-Plasschaert** (Defensie), mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (ontvangen 31 januari 2014)

Vraag 1 en 2

Klopt het dat de Amerikanen – mogelijk via een commerciële derde of contractor – een eigen plek, kooi of grondstation hebben of huren op het (commerciële) satellietcomplex in Burum?¹

Klopt het dat de Department of the Army op dit grondstation eigen SGS-apparatuur heeft geïnstalleerd, waar alleen Amerikanen met een speciale clearance toegang toe hebben?

Antwoord 1 en 2

Inmarsat is een commerciële onderneming die op het private satellietgrondstation in Burum diensten aanbiedt voor het ontvangen en verzenden van satellietsignalen. Het betreft Nederlands grondgebied en het bedrijf heeft zich dan ook aan Nederlandse wet- en regelgeving te houden. De Nederlandse overheid heeft waar nodig toegang tot de locatie en de gebouwen.

Het grondstation ontvangt signalen van de satelliet en ontcijfert deze om ze vervolgens via het vaste netwerk op de grond door te sturen naar de eindbestemming. Het satellietcommunicatienetwerk levert spraak- en breedband dataverbindingen aan overheden, commerciële bedrijven en hulporganisaties in gebieden waar (vrijwel) geen vaste telecommunicatienetwerken beschikbaar zijn.

Het bedrijf kan worden gezien als een traditionele telecom operator die gebruik maakt van een netwerk waarin satellieten zorgen voor een wereldwijde dekking. Deze satellieten bevinden zich op grote afstand van de aarde. Om ondanks de ronding van de aarde het signaal op te vangen, beschikt Inmarsat over de hele wereld over grondstations (zogenoemde teleports). Deze teleports ontvangen de signalen en zenden (routeren) via het vaste netwerk. Het grondstation in Burum is een dergelijke locatie.

¹ Nieuwsuur, 13 januari 2014

Inmarsat levert verschillende diensten aan diverse sectoren, zoals FleetBroadband voor de scheepvaart, SwiftBroadband voor de luchtvaart en Broadband Global Area Network (BGAN) voor klanten op het land. Voorts biedt Inmarsat klanten de mogelijkheid om telecommunicatieapparatuur op het terrein te plaatsen en gebruik te maken van satellietcapaciteit ten behoeve van eigen netwerken. Deze dienst staat bekend als power and bandwidth lease. Momenteel levert Inmarsat deze dienst in Burum aan verschillende organisaties. Alle netwerken van Inmarsat beschikken over systemen om de data van deze klanten te beschermen.

Vraag 3, 4, 5 en 12

Op welke wijze heeft de Nederlandse regering inzicht in en houdt zij toezicht op de Amerikaanse activiteiten in Burum? In hoeverre dient dit toezicht verbeterd te worden, gezien de recente onthullingen inzake data onderschepping door Amerikaanse inlichtingsdiensten?

Wie heeft de bevoegdheid te beslissen over het toekennen van een dergelijk grondstation en op welke juridische gronden gebeurt dat?

Hoe ziet u uw eerdere uitspraak dat de Nederlandse wet ook geldt voor buitenlandse diensten als u dat niet kunt controleren?

Welke andere militaire of commerciële «plekken» zijn er in Nederland of in andere landen in het Koninkrijk van waaruit het Amerikaanse leger, de Amerikaanse overheid of aan de Amerikaanse overheid gelieerde bedrijven activiteiten ontplooiën, waar de Nederlandse regering geen toegang toe heeft of geen toezicht op kan houden? Op basis van welke criteria krijgen bondgenoten toestemming om op Nederlands grondgebied militaire en inlichtingstaken uit te voeren? Op welke manier wordt daar door Nederland toezicht op gehouden?

Antwoord 3, 4, 5 en 12

Inmarsat levert vanuit Teleport Burum commerciële telecommunicatiediensten aan overheden en organisaties binnen het kader van de Telecommunicatiewet in Nederland. Het Agentschap Telecom van het Ministerie van Economische Zaken houdt toezicht op de handhaving van deze wet. De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) hebben geen aanwijzingen dat er in Burum sprake is van inlichtingenactiviteiten door buitenlandse mogendheden. De diensten doen structureel onderzoek naar dergelijke activiteiten van buitenlandse mogendheden in Nederland. Indien wordt geconstateerd dat een buitenlandse mogendheid zonder toestemming en medewerking van de AIVD en MIVD inlichtingenactiviteiten verricht op Nederlands grondgebied, treft de regering altijd maatregelen.

Vraag 6

Is dit grondstation van belang voor de Amerikaanse activiteiten in onder meer het Midden-Oosten? Is het vermoeden van de vragenstellers juist dat de Amerikanen ook apparatuur hebben in het militaire deel van het satellietcomplex in Burum?

Antwoord 6

Een satelliet zendt signalen naar een bepaald gebied op de aarde. Dit specifieke gebied wordt de footprint van de satelliet genoemd. Aangezien niet alle satellieten rondom de aarde te zien zijn vanaf één footprint, zijn op verschillende plaatsen in de wereld grondstations nodig die deze signalen doorsturen, bijvoorbeeld vanuit het Midden-Oosten naar de Verenigde Staten. Het Nederlandse Ministerie van Defensie maar ook (internationale) commerciële bedrijven hanteren dezelfde methodiek.

Op de defensielocatie van Burum staat uitsluitend apparatuur van de Nederlandse overheid.

Vraag 7

Kunt u aangeven wat het BGAN-systeem is voor het aftappen van satellietcommunicatie? Klopt het dat Burum, naast Hawaï, een belangrijk grondstation is voor dit systeem?

Antwoord 7

BGAN is Inmarsats dienst die spraak- en breedbanddatacommunicatie levert aan klanten overal ter wereld via kleine en lichtgewicht terminals. Deze terminals kunnen worden aangesloten op een laptop of tablet om een Internet Protocol (IP-)verbinding te maken voor bijvoorbeeld web browsing, e-mail, of een live videoverbinding.

BGAN wordt gebruikt door verslaggevers over de hele wereld om nieuwsberichten en reportages naar de studio's te versturen. Ook wordt BGAN gebruikt door hulporganisaties om tijdelijke telecommunicatienetwerken op te zetten in rampgebieden, zoals na de orkaan op de Filipijnen vorig jaar. Ook wordt BGAN gebruikt door de energiesector om afgelegen locaties, zoals boorplatformen, te verbinden met hun centrale bedrijfsnetwerk, en voor applicaties zoals tele medicine en e-learning.

Zoals vele telecombedrijven – zowel traditionele mobiele operators als satelliet providers – biedt Inmarsat zijn klanten de mogelijkheid om een deel van de capaciteit te gebruiken voor hun eigen netwerken. Dergelijke diensten worden aangeboden aan overheden en commerciële ondernemingen, waaronder nieuwsomroepen. Burum is een belangrijk grondstation voor dit systeem.

Vraag 8

Kunt u aangeven wat Blue Force tracking is? Kunt u uitsluiten dat de apparatuur, die de Amerikanen in Burum hebben, voor meer zaken wordt gebruikt dan voor Blue Force tracking of andere louter operationele militaire informatie?

Antwoord 8

Blue Force Tracking is een systeem dat legereenheden informatie verschaft om de locatie van geallieerde strijdkrachten in kaart te brengen. Blue Force Tracking is een Amerikaanse applicatie die NAVO-partners kunnen gebruiken en is bedoeld om levens te redden in gevaarlijke militaire situaties. Zo helpt het systeem om slachtoffers onder eigen militairen door eigen toedoen te voorkomen, zogenoemde blue on blue incidenten. De term Blue Force is aan deze aanduiding ontleend. Deze apparatuur wordt uitsluitend gebruikt voor militair operationele doeleinden en niet voor inlichtingenverwerving.

Vraag 9, 10 en 11

Kunt u aangeven wat US Government Network Access (USGNA) is en aangeven waarin dit verschilt van een netwerk voor commercieel gebruik? Kunt u tevens aangeven waarom de Amerikanen in Burum dit eigen USGNA-netwerk hebben

Wordt dit USGNA-netwerk geheel beheerd door Amerikaanse burgers en Amerikaanse bedrijven? Betekent dit dat Nederlanders of Nederlandse overheden geen toegang hebben en ook geen toezicht kunnen houden?

Kunt u aangeven wat het Amerikaanse SIPRNet voor militaire zaken is? Kunt u aangeven wat het Amerikaanse JWICS netwerk voor inlichtingenzaken is? Zijn deze netwerken verbonden met het USGNA-netwerk?

Antwoord 9, 10 en 11

SIPRNet, JWICS en USGNA zijn communicatiesystemen van de Amerikaanse overheid en geen inlichtingenverwervende systemen. Informatie over deze systemen is te vinden in openbare bronnen op het internet.